

TRABZON MİLLETVEKİLİ M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2005 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISININ BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI BÜTÇESİ ÜZERİNDE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN ÖZETİ

✓ **Bayındırlık Bakanlığının yatırımları gerçekten artıyor mu?**

Bayındırlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının bütçesini görüşürken önemli ölçüde Hükümetin yatırım bütçesini görüşülmektedir. Çünkü, yatırım bütçesinin çok önemli bir kısmını Bayındırlık Bakanlığı harcamaktadır. Bayındırlık Bakanlığı bütçesine baktığımızda ise 2004 yılı bütçesine kıyasla yüzde 73,4 oranında bir artış görmekteyiz. Enflasyonu, büyümeyi, bütün bunları hesaba katarsak reel olarak yüzde 60'ın üzerinde bir artış söz konusu. Bu, son derece önemli bir artış. Ancak...

✓ **Rakamlarla bütçe büyüklüğü değerlendirildiğinde bu yanıltıcı olur**

Bütçe büyüklüğü bu şekilde değerlendirildiğinde, enflasyonun etkisi hesaba katılmamış olur. Karşılaştırmanın en uygun ölçüsü de yatırım bütçesi büyüklüğünü Millî Gelire oranlamaktır. 2005 yılı yatırım bütçesinin büyüklüğünün Millî Gelire oranı yüzde 2,1. Hükümetin 2004 yılı sonu hedefi ise yüzde 1,6. Demek ki, reel olarak Millî Gelirin yüzde 0,5'i oranında bir artış söz konusu; gerçekten önemli bir artış. Biraz geriye gidelim. 2003 yılı yatırım bütçesi neydi Hükümetin; Gayri Safî Millî Hasılaya Oranı yüzde 2. Yani, 2003'ü 2005 ile kıyaslarsak 2003'te yüzde 2 olan oranı, Hükümet, 2005 yılında yüzde 2,1'e çıkarıyor. Büyük bir artış değil.

✓ **Hükümet, yatırımları artırıyoruz derken, hâlâ, 2002 yatırımının çok gerisinde bir bütçeyle yatırım yapıyor**

2003 yılından bir yıl geriye, 2002 yılına gidildiğinde, 2002 yatırım bütçesinin Gayri Safî Millî Hâsılaya Oranı yüzde 2,5. 2002 yılı bütçesinden sonra 2003'ten itibaren bütçe tekniğinde yapılan değişiklik sonucu aynı dış krediler 2003 öncesinde bütçe rakamları içerisinde yer almazken, 2003'ten itibaren bütçe rakamları içerisine girmiştir. Aslında, doğru baza oturtabilmemiz için, 2002 ve sonraki yılları doğru karşılaştırabilmek için 2003, 2004 ve 2005'te aynı dış kredilerden kaynaklanan yatırımları bu yatırım rakamlarının içinden çıkarmak gerekir. Bu durumda, o yatırım bütçesi daha aşağıya inecektir. Yani, Hükümet, yatırım yapıyorum, yatırımları artırıyoruz derken, hâlâ, 2002 yatırımının çok gerisinde bir bütçeyle yatırım yapmaktadır. Bunu bir kere bilelim.

✓ **Sürdürülebilir büyüme için gerekli yatırımın gerisindeyiz.**

Sayın Bakanın münferit gayretlerine tabii ki teşekkür etmek mümkündür. Ama, Hükümet olarak olayı değerlendirdiğimizde, Hükümet yatırım yapıyor mu diye baktığımızda, Hükümetin yatırım bütçesinin gerçekte sürdürülebilir büyüme için olması gereken yatırım büyüklüğünün gerisinde olduğunu görmekteyiz.

- ✓ **Yatırımın toplam büyüklüğünü 2002'ye kıyasla oldukça azalmış durumdayken o küçülmüş olan bütçenin içinde başka yatırımlardan fedakârlık edilerek double yol yapıyor**

Hükümetimiz, Sayın Bakanımız büyük bir iddiayla "15 000 kilometre double yol yapıyorum" diyor. Tamam, double yolda birtakım ilerlemeler var. 2003'te yapılanı var, 2004'te yapılanı var, 2005'te hedeflenileni var. Ama bunun anlamı; yatırımın toplam büyüklüğü 2002'ye kıyasla oldukça azalmış durumdayken o küçülmüş olan bütçenin içinde başka yatırımlardan fedakârlık edilerek double yol yapılmasıdır. Geçmiş yılların yatırım bütçesinin büyüklüğünü aynen yaptıktan sonra onun üzerine ilave bir yatırım yaparsınız, bu noktada övünmek, tabii ki hakkınızdır. Ama, ben Hükümet kurulduğundan bu yana Hükümetin bu alanda teşekkürü hak ettiği bir durum olduğunu görmüyorum. Rakamlar ortada. Bu rakamın dışında başka bir rakam yok.

- ✓ **Köy yolundan vazgeçiyorsunuz, double yol yapıyorsunuz; otoyol yapmıyorsunuz double yol yapıyorsunuz veya hastane yapmıyorsunuz, okul yapmıyorsunuz, hükümet binası yapmıyorsunuz double yol yapıyorsunuz. Double yolu tek başına her tür yatırımın içinden çekerek öne çıkarıp bunu bir övünme vesilesi yapmak eksikliklerdir.**

- ✓ **Hükümetin hangi yatırımı neden tercih ettiği bilinmeli**

Bütçede bir saydamlık olmalıdır. Hükümet, Parlamentodan talep ettiği bu ödeneklerle hangi yatırımları yapacaktır. Biz bütçe gerekçesinde bunları görebilmeliydik. Hükümet programına bakıyoruz, yıllık yatırım programına bakıyoruz, 15 000 kilometre double yolla ilgili orada birtakım iddialar görüyoruz. Ama, Hükümetin 15 000 kilometre double yoldaki hedefi felsefesi nedir? Neden buna ihtiyaç duydu. Bunları göremiyoruz. Bütçe gerekçesinde bu sorulara cevap bulabilmeliydik.

- ✓ **Karayolları Yapım İşleri Genel Müdürlüğü ödeneği yüzde 251 artıyor. Ama hangi projelere gittiğini bilmiyoruz.**

Plan ve Bütçe Komisyonunun 2005 yılı bütçesini tartışırken bu yatırım projelerinin detaylarını bilmeye hakkı yok mudur? Biz hangi bütçeyi görüşüyoruz?! Karayolları Yapım İşleri Genel Müdürlüğüne 1,3 katrilyon liralık bir ödenek veriyoruz. Evet, kabul edilirse, 1 katrilyon 343 trilyon lira ödenek veriliyor. 2004 yılı bütçe ödeneği 382 trilyon lira. Demek ki, yapım işleri ödeneği yüzde 251 oranında artıyor. Artsın, güzel bir şey; ama, bu artışı verirken Plan ve Bütçe Komisyonunun bu artışın hangi projelere gittiğini bilmeye hakkı vardır. Biz şu bütçe gerekçesinde ve bize sunulan Sayın Bakanın konuşmalarında bunları görebilmiş değiliz. 2004 yılı ödeneğini söylüyor bazı projelerin bitmesi için gereken rakamı söylüyor; ama, 2005 yılında bu projelere ne kadar ödenek verileceğini bilmiyoruz.

- ✓ **Yatırım bütçesindeki artış ek vergilerle karşılanacak**

Yatırım bütçesindeki artış tabii ki, vergi gelirlerindeki artışla karşılanıyor. Yani, Hükümet 2005 yılında 5 katrilyon liralık ek vergi getirecektir. Mevcut vergilerin normal enflasyon oranında artışından kaynaklanan artış hariç, büyümenin getirdiği artış hariç reel olarak 5 katrilyon liralık ek vergiyle bu yatırımlar karşılanacaktır. O nedenle, bu yatırımları bizim bilmemiz çok daha önemli. Bu kadar vergiyi toplum üstlenecek. İlk adım başladı. Otomobil sektörüne ekvergiler, özel tüketim vergisi getirildi. Daha bunu devam eden adımlar olacaktır. Gelir bütçesinin rakamları bunu gösteriyor. Böylesi bir ağır vergi yüküyle karşılanan yatırımların neler olduğunu bizim bilmemiz en doğal hakkımız.

✓ **KARADENİZ SAHİL YOLUNUN ÖDENEĞİ NE KADAR?**

Karadeniz Sahil Yolu için 2004 yılı yatırım programı 4,5 katrilyon liralık bir yatırım öngörüyordu. Yine, 2003 yılı sonuna kadar harcanmış olan rakamın tutarı da 1 katrilyon 950 trilyon liraydı; yani, yaklaşık 2,6 katrilyon liralık bir tamamlanması gereken bir yatırım söz konusuydu 2004 yılına girerken. Bunun, 350-360 trilyon lira civarında bir yatırımı daha gerçekleştirildi veya yıl sonuna kadar gerçekleştirilecek. Bunu dikkate alırsak geriye 2,2 katrilyon gibi bir yatırım kalıyor 2004 yılı yatırım programındaki bilgilere göre. Ancak, Sayın Bakanın konuşmasında vermiş olduğu rakam biraz daha farklı. Karadeniz Sahil Yolu için 800 milyon Amerikan Doları ödenek gerekiyor. Ayrıca, 108 trilyon lira da kamulaştırma ödeneği gerekiyor demektedir. Demek ki, Sahil Yolunun birtakım yatırımlarından, birtakım bölümlerinden, yani, anayoldan değil de onu tamamlayıcı mahiyetteki birtakım yatırımlardan vazgeçilerek proje bir miktar küçültüldü, 800 milyon dolara indirildi. Olabilir, 800 milyon dolarlık bir yatırımla ana güzergâhı açıyorsanız diğerleri belki sonraki yıllara kalabilir. Ama yine de bu projenin tabii küçültülmesinin de çok doğru olmadığını düşünüyorum.

✓ **KARADENİZ SAHİL YOLU NE ZAMAN BİTECEK?**

Sayın Başbakanımız, bu yolun 2005 yılında bitirilmesi sözünü vermişti. Sayın Bakanımız da bugün burada yine 2005 yılında bu yolun bitirileceği sözünü verdi. Şu tabloya göre 546 trilyon lira 2005 yılı yatırım ödeneği olacaktır eğer herhangi bir kesinti olmazsa ve bu şekilde tahakkuk öderse, bu rakama göre 800 milyon Amerikan Dolarının karşılığı çok daha 1,3 katrilyon gibi bir rakam dersek aşağı yukarı bir 700-800 trilyon liralık bir ilave ödenek söz konusudur. Ben Sayın Başbakanın ve Sayın Bakanın sözünün takipçisiyim, o sözü tutmalarını bekliyorum. Bu yola ayrılmış olan ödenek 2005 yılında ne kadardır? Bu tabloda yer alan 546 trilyon lira mıdır, yoksa şu Sayın Bakanın sunuş konuşmasında sözünü ettiği 800 milyon Amerikan Doları karşılığı bir ödenek ayrılmış mıdır?

Sayın Bakana önceki yıl bütçelerinde sorduğum bazı soruları tekrar sormak istiyorum:

✓ **TRABZON'U GAP BÖLGESİNE BAĞLAYACAK OLAN YOL PROJESİ NE DURUMDADIR?**

✓ **TRABZON-DÜZKÖY-TONYA AYIRIMI ÇAL YOLUNA İLİŞKİN PROJE NE DURUMDADIR?**

✓ **BEŞİKDÜZÜ-İSKENDERLİ-TONYA-DÜZKÖY YOLU PROJESİ İLE TRABZON OF AYIRIMI ÇAYKARA-KARAÇAM-BAYBURT YOLU VE ARAKLI-DAĞBAŞI-BAYBURT YOLU NE DURUMDADIR?**

✓ **YANBOLU-SANTA GRUP YOLU; TAMAMI 45 KİLOMETREDİR. BU YOLUN ETRAFINDA 40 KÖY VARDIR VE 70 000 İNSAN YAŞAMAKTADIR. KARAYOLU AĞINDA YOKTUR; ANCAK, KARAYOLU AĞINA ALINMASI TARİHİ SANTA HARABELERİNİN TURİZME KAZANDIRILMASI İÇİN ÇOK ÖNEMLİ BİR ADIM OLACAKTIR. ONU BÖLGE HALKININ BİR TALEBİ OLARAK SİZLERİN TAKDİRİNE SUNUYORUM.**

- ✓ SÜRMENE İLÇESİNDE BİR İKİ AY KADAR ÖNCE BİR SEL OLDU. 550 MİLYAR LİRALIK BİR ZARAR TESPİTİ YAPILDI VE AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN İSTENİLDİ. AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜMÜZ KONUyla YAKİNEN İLGİLENDİ; ANCAK, ÖĞRENDİĞİM KADARIYLA 200 MİLYAR LİRALIK BİR ÖDENEK GÖNDERİLMİŞTİR. 350 MİLYAR LİRALIK BİR ÖDENEK İHTİYACI DAHA VARDIR. ONU DA SAYIN BAKANIN TAKDİRİNE SUNUYORUM.

- ✓ *KARADENİZ SAHİL YOLUNA 700 TRİLYON LİRA (700 MİLYON YTL) DAHA ÖDENEK VERİLMESİNE İLİŞKİN M.AKİF HAMZAÇEBİ VE ARKADAŞLARI TARAFINDAN VERİLEN ÖNERGE KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ SIRASINDA KABUL EDİLMEMİŞTİR.*

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

NOT: 2005 Mali Yılı Bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerine ve M. Akif HAMZAÇEBİ'nin konuşma metninin tamamına <http://www.tbmm.gov.tr/butce/htm/pbk05112004.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.